

Το 2014 αποτελεί για το Μουσείο ορόσημο, καθώς συμπληρώνονται είκοσι χρόνια από τότε που άνοιξε για πρώτη φορά τις πύλες του στο κοινό το 1994 μετά την ολοκλήρωση του κτιρίου το 1993 και τις μακροχρόνιες και επίπονες προσπάθειες για την ίδρυση Βυζαντινού Μουσείου στη Θεσσαλονίκη από το 1913, οι οποίες άρχισαν να καρποφορούν μετά τη μεταπολίτευση. Πριν ακόμη από την ίδρυσή του το Μουσείο στάθηκε αποδέκτης δωρεών και χορηγιών, πράξεων ευγενών, οι οποίες αποτέλεσαν κινητήριο μοχλό ανάδειξης και προβολής της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, συμβάλλοντας καθοριστικά στο παιδευτικό και γενικότερα πολιτιστικό έργο του Μουσείου. Ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, όπως η συγκεκριμένη που διανύουμε, η δωρεά είναι η μόνη δυνατότητα απόκτησης, μόνιμης κατοχής νέων αρχαιολογικών αντικειμένων και έργων τέχνης από το Μουσείο.

Ο κάτοχος - δωρητής προσφέρει αφιλοκερδώς αντικείμενα που έχει στην κυριότητά του, ανανεώνοντας την απόδειξη του ενδιαφέροντός του για την τέχνη και τον πολιτισμό, την ανάδειξη και προβολή της ιστορίας του τόπου του, τη διάθεση κοινωνικής προσφοράς που τον διακρίνει, την πορεία και το έργο του συγκεκριμένου Μουσείου, αναπτύσσοντας κάποτε ιδιαίτερους προσωπικούς δεσμούς, οι οποίοι αρκετές φορές εξελίσσονται σε οικογενειακούς που κληρονομούνται. Η εσωτερική ανάγκη προσφοράς - δωρεάς, εφόσον το Μουσείο δεν χάνει την αξιοπιστία του στα μάτια του δωρητή, παραμένει και μεταβιβάζεται από τον πρώτο κάτοχο ή συλλέκτη, ενίοτε δωρητή, στον νόμιμο κληρονόμο - κάτοχο. Ο δωρητής δεν περιμένει τίποτε άλλο εκτός από την εσωτερική, ηθική του ικανοποίηση και ίσως την ευγνωμοσύνη του ευεργετηθέντος.

Μεγάλο μέρος των συλλογών του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού προέκυψε ακριβώς από δωρεές και χορηγίες-οικονομικές ενισχύσεις για την αγορά κινητών μνημείων ή έργων τέχνης. Η πρώτη δωρεά πραγματοποιήθηκε το έτος 1958, ενώ η δεύτερη χρονικά το 1981. Στη συνέχεια, από τη δεκαετία του 1980 μέχρι και τις μέρες μας υπάρχει μια συνεχή ροή δωρεών που εμπλουτίζουν τις συλλογές του Μουσείου, σχεδόν σε ετήσια βάση, και αποδεικνύουν την ενεργή συμμετοχή των πολιτών, ιδιαίτερα της τοπικής κοινωνίας και όχι μόνον, στο έργο του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού παρά την οικονομική δυσπραγία. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν οι μεγάλες δωρεές των συλλογών Δημητρίου Οικονομοπούλου, το 1986-1987 και Ντόρης Παπαστράτου, το 1994, μέρος των οποίων εκτίθεται σε δύο αίθουσες της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου μας που φέρουν τα ονόματά τους. Σήμερα τα αντικείμενα που προέρχονται από δωρεές στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού και

εκτίθενται στη μόνιμη έκθεση ή φυλάσσονται στις αποθήκες ξεπερνούν τις 2000, ενώ οι δωρητές ανέρχονται στους 40. Πρόκειται κυρίως για φυσικά πρόσωπα, συνήθως συλλέκτες, απλούς κατόχους και δευτερευόντων για πολιτιστικά ιδρύματα, σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, επιχειρήσεις ή επαγγελματικές οργανώσεις. Επίσης, στα πλαίσια του ανοίγματος του Μουσείου στην κοινωνία και την προσέλκυση ευρύτερου κοινού με ποικίλα ενδιαφέροντα και στόχο την αισθητική αγωγή και πνευματική καλλιέργεια, φιλοξενούμε εκθέσεις έργων σύγχρονων καλλιτεχνών. Ως αντίδωρο της φιλοξενίας και συνεργασίας ο εκάστοτε καλλιτέχνης είθισται να παραχωρεί δημιουργίες του για τον εμπλουτισμό της συλλογής έργων τέχνης του Μουσείου. Είναι μια ιδιαίτερα σημαντική δωρεά - παρακαταθήκη για το μέλλον, την οποία το Μουσείο έχει την υποχρέωση να διαφυλάξει για τις επόμενες γενιές. Με στόχο την έμπρακτη απόδειξη της αναγνώρισης της προσφοράς των δωρητών και της καθοριστικής συμβολής τους στην αποστολή του Μουσείου, πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν, το 1999 και το 2000, δύο περιοδικές εκθέσεις με τα νέα αποκτήματα, ενώ το ετήσιο ημερολόγιο - λεύκωμα του Μουσείου για το έτος 2012 ήταν αφιερωμένο στους δωρητές.

Καθοριστικός ήταν και παραμένει ο ρόλος των χορηγών στον τομέα της διαχείρισης και ανάδειξης της πολιτισμικής κληρονομιάς για το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού. Πολιτιστικά ιδρύματα και επιχειρήσεις η ταυτότητα των χορηγών. Η υλοποίηση της μόνιμης έκθεσης «Το Λυκόφως του Βυζαντίου», που εγκαινιάστηκε το 2002, και η συντήρηση των εκθεμάτων της πραγματοποιήθηκαν χάρη στη γενναία χορηγία της οικογένειας Μαρινόπουλου και της εταιρείας «Carrefour-Μαρινόπουλος Α.Ε.», στη μνήμη του Ιωάννη Π. Μαρινόπουλου. Οι αρχαιολογικές αποθήκες του Μουσείου οργανώθηκαν εν μέρει με χορηγία της εταιρείας «Παπαστράτος ΑΒΕΣ», ενώ ο χώρος των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου οργανώθηκε και εξοπλίστηκε προκειμένου να υλοποιήσει τις δράσεις του με τη χορηγία του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη. Με χορηγία του ίδιου ιδρύματος εκδόθηκε και το σχετικό έντυπο υλικό για τους εκπαιδευτικούς. Ο χορηγός με την πράξη του μαρτυρά την υποστήριξή του στον φορέα ή το έργο που ενισχύει οικονομικά. Εκτός από την ικανοποίηση που λαμβάνει ο χορηγός για τη βοήθεια που προσφέρει χαίρει μεγαλύτερης εκτίμησης για το κοινωνικό του έργο και γίνεται ευρύτερα γνωστός. Με τον τρόπο αυτόν προσεγγίζεται ένα ενδιαφέρον κοινό που τρέφει αγάπη για τον πολιτισμό. Το Μουσείο μας τα τελευταία χρόνια αναζητά και δέχεται χορηγίες, ή καλύτερα οικονομική υποστήριξη, για την υλοποίηση - ενίσχυση

επιμέρους δράσεων με την παροχή ειδών και υπηρεσιών, όπως προσφορά υλικοτεχνικής υποδομής παντός είδους, καλλιτεχνική υποστήριξη περιοδικών εκθέσεων (γραφιστικός σχεδιασμός-εκτυπώσεις), υπηρεσιών εστίασης και ψυχαγωγίας, έως τη χορηγία επικοινωνίας, ενώ υπερτερούν οι συνέργειες με πανεπιστημιακά ιδρύματα, πολιτιστικούς συλλόγους και σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Τα ονόματα τα χορηγών δημοσιοποιούνται, ενίοτε αναρτώνται σε εμφανές, προβεβλημένο σημείο του Μουσείου, στην ιστοσελίδα, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και σε κάθε έντυπο ή ηλεκτρονικό μέσο προβολής.

Συνεχής συμπαραστάτης, αρωγός και μέγας δωρητής - χορηγός όλα αυτά τα χρόνια για το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού είναι το μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα «Σωματείο των Φίλων του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού» με κύριους στόχους την ηθική και υλική ενίσχυση του Μουσείου, τη συμπαράσταση στη λειτουργία του και στον εμπλουτισμό των συλλογών του, καθώς και την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού για τα έργα της βυζαντινής ιστορίας και τέχνης. Ιδρύθηκε το 1988, αμέσως μετά την έναρξη της κατασκευής του κτιρίου του Μουσείου. Έχει συνδράμει το Μουσείο με ποικίλους τρόπους: παροχή υλικοτεχνικής υποδομής, κάλυψη λειτουργικών εξόδων, εμπλουτισμό των συλλογών του Μουσείου, εξεύρεση χορηγών και δωρητών, οικονομική υποστήριξη εκπαιδευτικών, πολιτιστικών δράσεων και εκδοτικών δραστηριοτήτων του Μουσείου, όπως του ετήσιου ημερολογίου-λευκώματος που αποτελεί θεσμό από το 2000 μέχρι σήμερα.

Ελάχιστη ανταπόδοση στους δωρητές – χορηγούς στην εικοσάχρονη και πλέον ιστορία του Μουσείου αποτελεί η έκθεση, την οποία εγκαινιάζουμε σήμερα με τίτλο «Προς το εν Θεσσαλονίκη Βυζαντινόν Μουσείον. Δωρητές και χορηγοί στην ιστορία του ΜΒΠ». Για πρώτη φορά παρουσιάζονται αντικείμενα, αντιπροσωπευτικά όλως ανεξαιρέτως των δωρητών – χορηγών, αλλά και των διαφορετικών συλλογών, τα περισσότερα από τα οποία για πρώτη φορά, ενώ το σύνολό τους φυλάσσεται στις αποθήκες και δεν εκτίθεται στη μόνιμη έκθεση. Η επιλογή στηρίχτηκε στην αντιπροσωπευτικότητα, την καλλιτεχνική και ιστορική τους αξία, την κατάσταση διατήρησής τους.

Η έκθεση διαρθρώνεται σε τρεις κύριες ενότητες επιχειρώντας να ανασυστήσει την πορεία του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού στο ιστορικό γίνεσθαι μέσα από τις δωρεές και τις σημαντικότερες χορηγίες που έγιναν σε αυτό. Η πρώτη ενότητα εστιάζει στην προϊστορία του Μουσείου, από την πρώτη δωρεά, πριν καν την ίδρυσή του το 1958, μέχρι τα επίσημα εγκαινιά του το 1994. Η δεύτερη

ενότητα καλύπτει τα χρόνια δημιουργίας της μόνιμης έκθεσης μέχρι την ολοκλήρωσή της το 2004, τονίζοντας τις δωρεές και τις χορηγίες που συνέβαλαν καθοριστικά στον εμπλουτισμό των συλλογών, αλλά και στη διαμόρφωση του μουσειολογικού σχεδιασμού. Στη δεύτερη αυτή ενότητα, ιδιαίτερη μνεία γίνεται στη σύνδεση του Μουσείου με οικογένειες της πόλης, μία υποενότητα, ουσιαστικά, που αποπειράται να αποτυπώσει όψεις της τοπικής ιστορίας. Τέλος, η τρίτη ενότητα, ξεκινώντας με τη βράβευση του Μουσείου από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 2005, αφηγείται τη διεθνή αναγνώριση καθώς και το όραμά του για το μέλλον.

Την έκθεση συνοδεύει έντυπο ενημερωτικό φυλλάδιο στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, στο οποίο εντίθεται αυτόνομο φυλλάδιο με τις δωρεές της μόνιμης έκθεσης, οι οποίες σημαίνονται για το σκοπό αυτό με ειδικό αυτοκόλλητο δίπλα στα αντικείμενα. Έτσι ο επισκέπτης του Μουσείου λαμβάνει μια όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα για το σύνολο των δωρεών – χορηγιών.

Στον χώρο υποδοχής έχουν τοποθετηθεί ειδικά σχεδιασμένα επιδαπέδια πανώ, όπου αναγράφονται τα ονόματα όλων των δωρητών και χορηγών του Μουσείου μέχρι σήμερα, τα οποία θα μείνουν μόνιμα στο χώρο, τιμής ένεκεν.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω από τη θέση αυτή όλους όσους εργάστηκαν για την υλοποίηση της έκθεσης, το προσωπικό του Μουσείου όλων των ειδικοτήτων και κλάδων, τα ονόματα των οποίων αναγράφονται σε αναρτημένο πανώ στον προθάλαμο της έκθεσης και τους δωρητές – χορηγούς που βρίσκονται σήμερα κοντά μας για την προσφορά τους. Ως ελάχιστο αντίδωρο θα ήθελα να απονείμω στους ίδιους προσωπικά ή στους εκπροσώπους τους και στους συγγενείς τους, διότι αρκετοί από τους δωρητές δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή, αναμνηστικό τιμητικό δίπλωμα.